

HAM

Mieliala-näyttely avaa uuden näkökulman sotavuosien Helsinkiin

HAM Helsingin taidemuseo ja Helsingin kaupunginmuseo ovat toteuttaneet yhdessä *Mieliala – Helsinki 1939–1945* -näyttelyn. Sota-aikana kaupungin ilme ja henkinen ilmapiiri muuttuivat radikaalisti. Tennispalatsiin ja Hakasalmen huvilaan levittäytyvä näyttelykokonaisuus esittelee kuvataiteen ja valokuvien heijastelemaa pessimismistä ja optimismia, ja laajemmin sitä visuaalista maailmaa, johon sodan oloissa oli totuttava.

Syyskuussa 1944 Kallion sydämessä poltettiin salaisen mielialatiedustelun arkistoa. Tuhansia tavallisia suomalaisia oli edellisinä vuosina rekrytoitu raportoimaan mielialoista, huhuista ja toisinajattelusta työpaikoilla, kaupoissa, ruokaloissa, yleisissä saunoissa ja julkisissa kulkuvälineissä. Tiedot välitettiin sodanjohdolle antamaan kuvaa siviilien mielenmaisemista, jotka vaikuttivat rintamasotilaiden taistelukykyyn. Samana syksynä loput aineistosta haudattiin maahan Mäntyharjussa. Pelastunut osa konservoitiin 50 vuotta myöhemmin Kansallisarkistossa, ja tälle edelleen suljetulle arkistokokonaisuudelle perustuu HAMin ja Helsingin kaupunginmuseon ensimmäinen yhteisnäyttely, *Mieliala*.

Näyttelyn on ideoinut ja kuratoinut kirjailija **Anna Kortelainen** ja näyttelyarkkitehtina on toiminut elokuvalavastaja **Minna Santakari**. Taideteosten, valokuvien, esineiden ja tiedustelusitaattien kokonaisuus toimii ilmapuntarina, joka kertoo ristiriitaisista tunteista, ilon hetkistä, epäluuloista, peloista ja uhmasta. Näyttely esittelee sota-ajan Helsingin tärkeimpiä tapahtumapaikkoja, valojen ja varjojen maailmoja.

"Onko Suomella yleensä mitään mahdollisuuksia?" 5.9.1940

HAMin osuus kertoo erityisesti kuvataiteilijoiden kyvystä ilmaista kaupungin tunteja. Kiehtova väriasteikko hivelee silmää, projisoiden suuret kuvapinnat tuovat helsinkiläisten tunnetilat, ilmeet ja eleet lähelle. HAMissa nostetaan esille myös unhoon painettuja kulttuuritapahtumia: Messuhallin sotasaalisnäyttelyt katseenvangitsijoihin ja huikkeine kävijämäärineen, saksalaisen rintamataiteen näyttely Ateneumin tiloissa keväällä 1942 sekä keväällä 1943 suomalaisten naistaiteilijoiden vientinäyttely Berliiniin, Wieniin ja Puolan Poznaniin, mukana mm. Helene Schjerfbeckin ja Tuulikki Pietilän teoksia.

Hakasalmen huvilassa teemana on Helsingin evakuointien vaikutus mielialoihin. Kaikkein arvokkaimmaksi arvioitu vietiin Helsingistä maakuntiin ja jopa Ruotsiin asti: lapset, naiset, vanhukset, tieteen ja taiteen aarteet, julkiset veistokset, kulttuuriperinnön merkkiteokset. Huvilassa pääsee tutustumaan suurponnistukseen, jolla varauduttiin pahimpaan. Siellä kiinnitetään huomiota myös Helsingin sotavuosien kuudenkymmenenviiden pommituspäivän vaikutuksiin kaupunkilaisten elämään sekä vierailaan Helsingin sotasairaaloissa ja mielialatiedustelun toimistossa Vuorikadulla.

"Ei pidä hurrata vielä!" 8.6.1942

HAMissa taideteoksia on nähtävillä n. 120 ja valokuvia n. 80, Hakasalmessa valokuvia on n. 180 ja taideteoksia n. 25. Lisäksi Hakasalmen huvilassa on esillä sota-ajan esineistöä ja kummassakin museossa on nähtävillä ajan dokumentaarista elävää kuvaa.

Helene Schjerfbeckin, Tove Janssonin, Sam Vannin, Essi Renvallin, Erik Enrothin ja Elga Sesemannin kaltaisten tunnettujen taiteilijoiden ohella esillä on uusia tuttavuuksia ja teoksia, jotka eivät ole koskaan aiemmin olleet näyttelyssä. Näyttelyn kerrontatavoissa on varattu kävijälle monta mieleenpainuvaa yllätystä ja elämystä.

"Se miten juuri sinä reagoit näihin virikkeisiin ja ärsykkeisiin, on tie sodanajan helsinkiläisen mielentiloihin", toteaa Anna Kortelainen.

Kustannusosakeyhtiö Tammi julkaisee näyttelyn kunniaksi tietoteoksen *Mieliala – Helsinki 1939–1945*, jossa Anna Kortelainen, **Marika Honkaniemi, Maija Koskinen, Hanne Selkokari ja Tuomas Tepora** kirjoittavat sodanajan Helsingin ilmapiiristä ja taide-elämän ilmiöistä, uutta tietoa, uusista näkökulmista.

Lehdistökuvat:

www.hamhelsinki.fi/info/medialle (salasana: hammedia).

Lisätiedot:

näyttelyn kuraattori Anna Kortelainen, puh. 040 727 2268, anna.kalliossa@gmail.com
amanuenssi Leena Mattelmäki, HAM, puh. 050 3247029, leena.mattelmaki@hel.fi
tiimivastaava Jari Harju, HKM, puh. 040 3347017, jari.harju@hel.fi

Mieliala – Helsinki 1939–1945

18.10.2019–1.3.2020

HAM Helsingin taidemuseo

Tennispalatsi, Eteläinen Rautatiekatu 8, 2. krs

Avoimna: ti-su 11–19, ma suljettu

liput: 12/10 €, alle 18 vuotiaat ilmaiseksi

Yhteislippu: 15 €, Museokortilla ilmaiseksi

Mieliala – Helsinki 1939–1945

18.10.2019–30.8.2020

Helsingin kaupunginmuseo

Hakasalmen huvila

Mannerheimintie 13 b

Avoinna ti 11–19, ke–su 11–17, ma suljettu

Liput: 12/10 €, alle 18 v. ilmaiseksi

Yhteislippu: 15 €, Museokortilla ilmaiseksi

HAM

Helsingin taidemuseo

18.10.2019–1.3.2020

**HAKASALMEN
HUVILA**

18.10.2019–30.8.2020